

Załącznik

I. OPIS SYSTEMU KONTROLI W ODNIESIENIU DO INTERWENCJI OBJĘTYCH ZINTEGROWANYM SYSTEMEM ZARZĄDZANIA I KONTROLI (ZSZiK).

Podstawowe elementy ZSZiK to:

- System Identyfikacji Działek Rolnych (ang. LPIS),
- System Monitorowania Obszarów (ang. AMS),
- wniosek geoprzestrzenny,
- ewidencja producentów,
- system kontroli i kar.

Wszystkie wymagane elementy ZSZiK określone w rozporządzeniu PE i Rady (UE) 2021/2116 będą ustanowione i będą działać od 1 stycznia 2023 r. Ponadto, spełnione będą wymogi określone w art. 72 ww. rozporządzenia.

Za prowadzenie ZSZiK odpowiedzialna jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR).

A) Kontrole administracyjne

Kontrole administracyjne, w tym kontrole krzyżowe, przeprowadzane będą w odniesieniu do 100% wniosków o przyznanie płatności objętych ZSZiK, w celu weryfikacji kryteriów kwalifikowalności do otrzymania płatności.

W ramach kontroli administracyjnych planowane jest wykorzystywanie informacji pochodzących z automatycznego systemu monitorowania obszarów (AMS), a także z kontroli na miejscu oraz zdjęć geotagowanych. System AMS, dzięki zobrazowaniom satelitarnym i wykorzystaniu algorytmów uczenia maszynowego, wykorzystany zostanie do zdalnej weryfikacji wybranych upraw i niektórych zobowiązań wnioskodawców/beneficjentów wsparcia obszarowego (prowadzenie działalności rolniczej, wykonywanie zabiegów agrotechnicznych).

Zgodnie z informacją wskazaną w PS w punkcie 7.3.1.1.4, od 01.01.2023 r., system AMS będzie wykorzystywany w ramach interwencji I filaru WPR - tam gdzie możliwe będzie jego wykorzystanie oraz interwencji II filaru WPR Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczegółowymi ograniczeniami (ONW). Pozostałe interwencje II filaru WPR, z racji niewystarczającego zakresu danych dostarczanych przez AMS w odniesieniu dla specyficznych wymagań w ramach tych interwencji, objęte będą kontrolami tradycyjnymi realizowanymi z wykorzystaniem inspekcji terenowej. System AMS będzie pełnił rolę uzupełniającą, potwierdzając niektóre wymogi i zobowiązania beneficjentów.

W przypadku beneficjentów, dla których nie można zapewnić wystarczającego poziomu monitorowania przy pomocy danych pochodzących z satelitów Sentinel 1 i 2 programu Copernicus lub innych, o co najmniej równoważnym charakterze, będą przeprowadzane kontrole na miejscu dotyczące kryteriów kwalifikowalności, zobowiązań i innych obowiązków uwzględniające prawidłowy dobór próby przy użyciu analizy ryzyka i wyboru losowego.

Kontrole wniosków będą rozpoczynać się na etapie wypełniania wniosku przez beneficjenta w ramach wniosku geoprzestrzennego. W ramach tych kontroli sprawdzane będzie m.in. położenie deklarowanych upraw względem maksymalnego kwalifikowalnego obszaru (MKO) wyznaczonego w bazie LPIS, kompletność wniosku w zakresie wymaganych załączników oraz wstępne kontrole krzyżowe.

Do wspomagania realizacji czynności kontrolnych wykorzystywana będzie aplikacja do zdjęć geotagowanych, dzięki której możliwe jest pozyskanie od wnioskodawcy/beneficjenta zdjęcia ze znacznikami geotagowanymi (pozycja wynikająca z długości i szerokości geograficznej umożliwiająca lokalizację miejsca wykonania tego zdjęcia). Aplikacja umożliwia zwrócenie się do rolnika z prośbą o wykonanie, a następnie przesłanie do ARiMR zdjęć upraw, obiektów terenowych, potwierdzających zadeklarowaną uprawę lub wykonanie zabiegów agrotechnicznych czy zdjęć, będących w posiadaniu rolnika dokumentów potwierdzających realizację danej czynności/zobowiązania.

W przypadku gdy jest to wymagane, w ramach systemu kontroli sprawdzane będzie, czy wnioskodawca prowadzi działalność rolniczą (AMS), a także czy spełnia wymagania **rolnika aktywnego zawodowo**:

- 1) systemowe sprawdzenie czy rolnik nie przekracza maksymalnej kwoty płatności bezpośrednich (z wyłączeniem przejściowego wsparcia krajowego) przy której jest automatycznie uznawany za rolnika aktywnego zawodowo (równowartość w złotych 5 tys. EUR);
- 2) osoby z łączną kwotą płatności bezpośrednich przekraczającą 5 tys. EUR zostaną sprawdzone pod kątem wykonywania działalności pozarolniczych wskazanych na tzw. liście negatywnej, określonych na podstawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) oraz pod kątem powiązania z innymi podmiotami prowadzącymi działalność wykluczającą.

Rolnik nieprowadzący żadnej z działalności wykluczających ani niepowiązany z innym podmiotem prowadzącym taką działalność, zostanie uznany za rolnika aktywnego zawodowo;

- 3) osoby wykonujące działalność wykluczającą, zidentyfikowane w ramach weryfikacji przeprowadzonej na podstawie pkt 2, zostaną sprawdzone w zakresie:
 - a) czy w CEiDG ich działalność rolnicza została wskazana, jako główna, lub
 - b) czy dokumenty z KRS lub REGON potwierdzają, że wykonywana przez te osoby działalność rolnicza stanowi główną działalność gospodarczą, lub
 - c) czy z dostarczonych przez nie dokumentów wynika, że:
 - ich przychód uzyskany z działalności rolniczej stanowi co najmniej 1/3 całego przychodu w gospodarstwie, lub
 - roczna kwota płatności bezpośrednich wynosi co najmniej 5% całości przychodów uzyskanych z działalności pozarolniczej w ostatnim roku, za który dowody takie są dostępne.

W przypadku, gdy rolnik nie spełni wymagań rolnika aktywnego zawodowo, nastąpi zakończenie postępowania administracyjnego i wydanie decyzji odmawiającej przyznania płatności, o które rolnik się ubiega.

1. Opis elementów wspólnych w kontroli administracyjnej dla interwencji obszarowych objętych ZSZiK

System kontroli będzie realizowany w ramach systemu informatycznego, w którym wykorzystywane będą informacje z kontroli na miejscu, LPIS, wniosku geoprzestrzennego, AMS oraz ze zdjęć geotagowanych. Dzięki temu system informatyczny umożliwi systemowe sprawdzenie następujących warunków:

a) w przypadku płatności obszarowych w ramach I filara WPR, tj.:

- czy rolnik posiada grunty kwalifikujące się do płatności o powierzchni co najmniej 1 ha albo, w przypadku rolników posiadających mniej niż 1 ha, czy minimalna łączna kwota płatności bezpośrednich (z wyłączeniem przejściowego wsparcia krajowego) za dany rok, wynosi co najmniej równowartość w złotych kwoty 200 EUR – tam gdzie ma to zastosowanie;
- czy działka rolna położona jest na gruntach kwalifikujących się do płatności;
- czy powierzchnia działki rolnej deklarowanej do płatności nie jest mniejsza niż 0,1 ha.

b) w przypadku płatności obszarowych w ramach II filara WPR, tj.:

- czy beneficjent posiada gospodarstwo rolne o powierzchni użytków rolnych lub obszarów przyrodniczych co najmniej 1 ha – w przypadku, gdy jest to wymagane;
- czy działka rolna lub inna jednostka gruntu, w tym gruntów niebędących użytkami rolnymi, położona jest na gruntach kwalifikujących się do płatności;
- czy powierzchnia działki rolnej lub innej jednostki gruntów deklarowanych do płatności, w tym gruntów niebędących użytkami rolnymi nie jest mniejsza niż 0,1 ha.

2. Opis elementów wspólnych w kontroli administracyjnej dla interwencji związanych ze zwierzętami objętych ZSZiK

System informatyczny będzie weryfikował następujące warunki:

- 1) czy łączna powierzchnia gruntów objętych obszarem zatwierdzonym (kwalifikujący się obszar gospodarstwa – zgodnie z art. 18 rozporządzenia PE i Rady 2021/2115) będąca w posiadaniu rolnika jest nie mniejsza niż 1 ha
- 2) w przypadku rolników posiadających mniej niż 1 ha, czy minimalna łączna kwota płatności bezpośrednich (z wyłączeniem przejściowego wsparcia krajowego) za dany rok, wynosi co najmniej równowartość w złotych kwoty 200 EUR – tam gdzie ma to zastosowanie.

3. Opis elementów specyficznych w kontroli administracyjnej dla poszczególnych interwencji objętych ZSZiK

3.1 Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodów do celów zrównoważoności

System informatyczny będzie obejmował dodatkowo systemowe sprawdzenie czy rolnik posiada grunty, do których przyznano Podstawowe wsparcie dochodów do celów zrównoważoności. Rolnikowi posiadającemu powyżej 300 ha (obszar stwierdzony) płatność zostanie odmówiona.

3.2 Uzupełniające wsparcie dochodów dla młodych rolników

W systemie informatycznym oraz manualnie, na podstawie danych dostępnych w bazach zewnętrznych i dokumentów dostarczonych przez rolnika, będą sprawdzane warunki kwalifikowalności tzn.:

- czy rolnik posiada grunty, do których przyznano Podstawowe wsparcie dochodów do celów zrównoważoności;
- wiek rolnika;
- spełnianie warunku bycia kierującym gospodarstwem;
- liczba lat od rozpoczęcia działalności jako kierujący gospodarstwem oraz
- posiadanie wymaganych umiejętności lub wykształcenia.

3.3 Wsparcie dochodów związane z produkcją do zwierząt

W systemie informatycznym będą sprawdzane warunki kwalifikowalności:

a) w przypadku młodego bydła:

- czy w dniu 15 maja roku składania wniosku wiek zwierząt nie przekracza 24 miesięcy;
- czy rolnik posiada co najmniej 3 sztuki kwalifikujących się zwierząt (w przypadku województw: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, opolskiego, podlaskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego) lub 1 sztukę (w przypadku pozostałych województw);
- czy zwierzęta zgłaszane do płatności spełniają wymagania w zakresie identyfikacji i rejestracji najpóźniej od dnia złożenia wniosku;
- czy zwierzęta można indywidualnie zidentyfikować za pomocą dowolnych środków przewidzianych w systemie IRZ;
- czy zastąpione zwierzę kwalifikuje się do wsparcia.

b) w przypadku krów:

- czy w dniu 15 maja roku składania wniosku wiek zwierząt wynosi ponad 24 miesiące;

- czy rolnik posiada co najmniej 3 sztuki kwalifikujących się zwierząt (w przypadku województw: dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, lubuskiego, opolskiego, podlaskiego, pomorskiego, warmińsko-mazurskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego) lub 1 sztukę (w przypadku pozostałych województw);
- czy zwierzęta zgłaszane do płatności spełniają wymagania w zakresie identyfikacji i rejestracji najpóźniej od dnia złożenia wniosku;
- czy zwierzęta można indywidualnie zidentyfikować za pomocą dowolnych środków przewidzianych w systemie IRZ;
- czy zastąpione zwierzę kwalifikuje się do wsparcia.

c) w przypadku owiec:

- czy wiek zwierząt w dniu 15 maja roku składania wniosku wynosi co najmniej 12 miesięcy;
- czy rolnik posiada minimum 10 kwalifikujących się zwierząt;
- czy zwierzęta zgłaszane do płatności spełniają wymagania w zakresie identyfikacji i rejestracji najpóźniej od dnia 15 marca roku składania wniosku;
- czy zwierzęta można indywidualnie zidentyfikować za pomocą dowolnych środków przewidzianych w systemie IRZ;

d) w przypadku kóz:

- czy wiek zwierząt w dniu 15 maja roku składania wniosku wynosi co najmniej 12 miesięcy;
- czy rolnik posiada minimum 5 kwalifikujących się zwierząt;
- czy zwierzęta zgłaszane do płatności spełniają wymagania w zakresie identyfikacji i rejestracji najpóźniej od dnia złożenia wniosku;
- czy zwierzęta można indywidualnie zidentyfikować za pomocą dowolnych środków przewidzianych w systemie IRZ;

3.4 Wsparcie dochodów związane z produkcją do powierzchni upraw wybranych roślin

W systemie informatycznym będą sprawdzane warunki kwalifikowalności:

- czy rolnik zadeklarował uprawę roślin, do których przysługuje ww. wsparcie;
- czy rolnik zawarł i dołączył umowę – w przypadku uprawy buraków cukrowych, ziemniaków skrobiowych oraz pomidorów;
- czy powierzchnia uprawy buraków cukrowych, ziemniaków skrobiowych oraz pomidorów, do których rolnik ubiega się o przyznanie płatności związanych nie przekracza powierzchni określonej w umowie;
- w przypadku uprawy chmielu – czy uprawa prowadzona jest w jednym z następujących rejonów: lubelski, wielkopolski, dolnośląski;

- w przypadku uprawy konopi – czy rolnik stosuje odmiany zawierające w uprawie polowej maksymalnie 0,3% tetrahydrokanabinolu (THC) w suchej masie rośliny, czy uprawa jest prowadzona zgodnie z przepisami o przeciwdziałaniu narkomanii (w szczególności czy rolnik został wpisany do rejestru konopi włóknistych), oraz czy dołączył wszystkie wymagane załączniki;
- w przypadku uprawy roślin pastewnych - czy rolnik zadeklarował do wsparcia rośliny z listy gatunków roślin objętych wsparciem (esparceta siewna; koniczyna czerwona; koniczyna biała; koniczyna białoróżowa; koniczyna perska; koniczyna krwistoczerwona; komonica zwyczajna; lędźwian; lucerna siewna; lucerna mieszańcowa; lucerna chmielowa; nostrzyk biały; seradela uprawna; wyka kosmata; wyka siewna.), także w formie mieszanek również z roślinami strączkowymi na ziarno oraz czy łączna powierzchnia deklarowana do tego wsparcia nie przekracza 75 ha;
- w przypadku uprawy roślin strączkowych na ziarno - czy rolnik zadeklarował do wsparcia (także w formie mieszanek) rośliny z listy gatunków roślin objętych wsparciem (bobik; groch siewny, w tym peluska, z wyłączeniem grochu siewnego cukrowego i grochu siewnego łuskowego; łubin biały; łubin wąskolistny; łubin żółty; soja zwyczajna).

3.5 Ekoschematy – praktyki korzystne dla klimatu, środowiska i dobrostanu zwierząt

W systemie informatycznym będą sprawdzane odpowiednie specyficzne warunki kwalifikowalności dla poszczególnych ekoschematów, które zostały określone w opisach interwencji (np. powierzchnia uprawy, rodzaj uprawy, liczba zwierząt, gatunek/wiek/płeć zwierząt, obsada zwierząt, okres ich przetrzymywania/okres realizacji wymogów itp.).

Kontrole realizowanych zobowiązań w ramach tych interwencji będą przeprowadzane w ramach kontroli administracyjnych (w szczególności warunki kwalifikowalności) oraz kontroli na miejscu. W ramach kontroli sprawdzana będzie realizacja obowiązków wynikających z poszczególnych zobowiązań.

3.8 Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)

W systemie informatycznym będą sprawdzane warunki kwalifikowalności:

- czy beneficjent jest posiadaczem gospodarstwa rolnego położonego w granicach Rzeczypospolitej Polskiej i prowadzi działalność rolniczą na obszarach ONW (wszystkie obszary ONW, z uwzględnieniem przypisania do danej strefy zaimplementowane są w systemie informatycznym);
- czy działki rolne, których dotyczy pomoc, są użytkowane jako użytki rolne;
- czy powierzchnia użytków rolnych należących do danego gospodarstwa rolnego, położonych w granicach ONW i wykorzystywanych do produkcji rolniczej, wynosi co najmniej 1 ha;

a w przypadku płatności dla gospodarstw rolnych posiadających minimalną obsadę zwierząt trawożernych:

- czy grunty zgłaszane do płatności położone są na obszarach ONW typ specyficzny strefy II (tzw. podgórski), które spełniają warunek „co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych znajduje się powyżej 350 m n.p.m.” oraz na obszarach ONW typ górski, czy położone są powyżej 500 m. n.p.m. Ponadto,
- czy rolnik posiada co najmniej 0,5 DJP/ha UR w całym gospodarstwie.

3.9 Zobowiązania w ramach interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych, zobowiązania w ramach interwencji Rolnictwo ekologiczne oraz premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych

W systemie informatycznym będą sprawdzane przede wszystkim warunki kwalifikowalności działek rolnych lub jednostek gruntu niebędącego użytkami rolnymi zgłoszonych do tych płatności tj. posiadanie gruntów kwalifikujących się do przyznania płatności w ramach danej interwencji oraz zwierząt zgłoszonych do tych płatności albo własność gruntów kwalifikujących się do przyznania płatności - w przypadku premii z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych.

B) Kontrole na miejscu

Kontrole na miejscu będą przeprowadzane w przypadku, gdy ocena wymogów wymagających sprawdzenia wykraczać będzie poza możliwości zastosowania AMS. W takich przypadkach będzie on pełnił rolę narzędzia pomocniczego.

Dla poniższych interwencji lub grup interwencji próba kontrolna do celów kontroli na miejscu, obejmie co najmniej 5% beneficjentów:

- Podstawowe wsparcie dochodów,
- Uzupełniające redystrybucyjne wsparcie dochodów do celów zrównoważoności,
- Uzupełniające wsparcie dochodów dla młodych rolników,
- Ekoschemat Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi – (praktyki: ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt; międzyplony ozime/wsiewki śródplonowe; opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia – wariant podstawowy i wariant z wapnowaniem; zróżnicowana struktura upraw; wymieszanie słomy z glebą),
- Ekoschematy: Obszary z roślinami miododajnymi; Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin; Biologiczna ochrona upraw,
- Ekoschemat – Dobrostan zwierząt,
- Wsparcie dochodów związane z produkcją do powierzchni upraw wybranych roślin (łącznie wsparcie do: buraków cukrowych, do chmielu, lnu, konopi włóknistych, pomidorów, truskawek, ziemniaków skrobiowych, roślin pastewnych, roślin strączkowych na ziarno),

- Wsparcie dochodów związane z produkcją do krów,
- Wsparcie dochodów związane z produkcją do młodego bydła,
- Wsparcie dochodów związane z produkcją do owiec,
- Wsparcie dochodów związane z produkcją do kóz,
- Uprawy konopi w zakresie zawartości THC,
- Rolnictwo ekologiczne,
- Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW),
- Zobowiązania w ramach interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych (łącznie: Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000, Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000, Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000, Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych, Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie, Bioróżnorodność na gruntach ornych, Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie),
- Premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych (pierwsze 5 lat płatności).

Ww. agregacja interwencji została dokonana przy uwzględnieniu m.in. takich kryteriów jak: charakter interwencji, poziom skomplikowania, podobieństwo. Sposób zagregowania zapewnia także zachowanie równowagi pomiędzy prewencyjnym skutkiem kontroli a obciążeniami zarówno beneficjentów jak i służb kontrolnych. Uwzględniono także doświadczenia w zakresie stwierdzanych nieprawidłowości występujących w dotychczasowych okresach programowania.

Dla interwencji Premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych (płatności przekraczające okres 5 lat), próba kontrolna będzie stanowić co najmniej **2,5%** beneficjentów. Obniżony poziom kontroli (w stosunku do pierwszych 5 lat płatności, gdzie przewidywany jest poziom kontroli co najmniej 5%) wynika ze znaczącego zmniejszenia liczby obowiązków nakładanych na beneficjenta w związku z realizowanym zobowiązaniem.

W przypadku przeprowadzenia kontroli na miejscu, dotyczących wsparcia dochodów związanego z produkcją do zwierząt, co najmniej 50% wymaganej liczby kontroli zostanie przeprowadzona w okresie przetrzymywania.

Kontrole na miejscu będą realizowane dwoma metodami: inspekcji terenowej oraz " FOTO".¹

W przypadku interwencji II filaru WPR (tj. Rolnictwo ekologiczne, interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych, Premii z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych) kontrola na miejscu będzie przeprowadzana, co do zasady, metodą inspekcji terenowej. Wynika to z konieczności weryfikacji zobowiązań i wymogów możliwej do przeprowadzenia jedynie przez zespół kontrolny bezpośrednio na danym obszarze lub w

¹ Kontrola metodą FOTO jest przeprowadzana na podstawie ortofotomapy i wywiadu terenowego

siedzibie beneficjenta np. (w zależności od interwencji) weryfikacja dokumentacji będącej w posiadaniu beneficjenta, obliczenie obsady dla poszczególnych gatunków roślin, potwierdzenie obecności zgłoszonych do płatności zwierząt, weryfikacji gatunków drzew itp.

Próba do kontroli będzie podlegać wyborowi metodą analizy ryzyka oraz metodą losową w stosunku 75%-80% do 20%-25%.

Analiza ryzyka ze względu na skalę możliwych kombinacji deklarowanych rodzajów wsparcia będzie dokonywana w sposób kaskadowy, uwzględniając analizę ryzyka na poziomie gospodarstwa rolnego z zastosowaniem specyficznych czynników ryzyka dla danych interwencji, w których uczestniczy beneficjent.

Celem zachowania podejścia zapewniającego prawidłowe odzwierciedlenie trudności w realizacji poszczególnych ekoschematów w próbie kontrolnej, analiza ryzyka na poziomie gospodarstwa, będzie się odwoływać również do poszczególnych ekoschematów składających się na daną grupę. Powyższe podejście spowoduje zastosowanie czynników ryzyka nakierowujących kontrolę na miejscu na poszczególne ekoschematy w zależności od trudności w ich realizacji. Takie podejście wpłynie na silniejsze uwzględnienie w próbie kontrolnej ekoschematów obarczonych wyższym ryzykiem wystąpienia nieprawidłowości.

W ramach interwencji II filaru WPR, tj. Rolnictwo ekologiczne oraz interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych, przewidziane są analogicznie do bieżącego okresu programowania oddzielne analizy ryzyka odnoszące się do tych zobowiązań, w których ryzyko wystąpienia nieprawidłowości jest największe.

Zastosowana analiza ryzyka będzie podlegała corocznemu przeglądowi na podstawie wyników z kontroli na miejscu. Na jej podstawie będą dokonywane korekty zastosowanego podejścia, tak aby analiza ryzyka wykazywała się odpowiednią skutecznością.

W przypadku wykrycia istotnej liczby nieprawidłowości poziom kontroli na miejscu będzie w kolejnym roku zwiększony.

W przypadku niskiego poziomu stwierdzanych nieprawidłowości w ramach poszczególnych grup interwencji możliwe będzie zmniejszenie minimalnego wskaźnika kontroli, który wyniesie nie mniej niż 3% w kolejnym roku.

Zasady podwyższania i zmniejszania poziomów kontroli zostaną doprecyzowane w przepisach krajowych na wzór zasad obowiązujących w obecnych przepisach Unii Europejskiej.

Kontrole na miejscu będą realizowane możliwie kompleksowo (w ramach wszystkich wytypowanych zakresów) w terminie pozwalającym na weryfikację możliwie największej liczby wymogów i zobowiązań.

Weryfikacja warunków posiadania gruntu i tytułu prawnego do gruntów zgłoszonych do płatności

Przyjmuje się domniemanie, że beneficjent deklarując działki rolne we wniosku o przyznanie płatności jest w posiadaniu tych gruntów na dzień określony w przepisach i je użytkuje.

Ponadto rolnik ubiegający się o płatności musi posiadać prawo do użytkowania gruntów, do których ubiega się o przyznanie tych płatności. Warunek posiadania prawa do użytkowania gruntów może zostać spełniony poprzez wszystkie dopuszczone prawem formy, jak np. tytuł własności czy umowa dzierżawy, w tym umowa ustna.

Zarówno warunek posiadania gruntu jak i warunek posiadania ważnego tytułu prawnego do tego gruntu będą weryfikowane przez ARiMR:

- 1) w sytuacji konfliktu krzyżowego lub
- 2) w przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia (np. na podstawie informacji pozyskanych z innych źródeł).

Dodatkowo warunki te mogą być weryfikowane w ramach kontroli na miejscu.

Spełnianie warunku posiadania oceniane będzie na podstawie wszelkich dostępnych dowodów mogących potwierdzić (lub zaprzeczyć) posiadaniu. Zgodnie z obowiązującym w PL Kodeksem postępowania administracyjnego, dowodem może być wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem.

Spełnianie warunku posiadania tytułu prawnego oceniane będzie w szczególności na podstawie dokumentów takich jak tytuł własności czy umowa dzierżawy, a w przypadku umów ustnych - na podstawie wszelkich dostępnych dowodów.

W przypadku gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, z uwagi na ich szczególną ochronę, kontrola tytułu prawnego będzie dotyczyła 100% wniosków sprawdzanych w kontroli administracyjnej.

II. OPIS SYSTEMU KAR W ODNIESIENIU DO INTERWENCJI OBJĘTYCH ZSZiK

System kar będzie ustanowiony w celu zapewnienia skutecznej ochrony interesów finansowych UE, w tym odzyskiwania nienależnych płatności.

Ustanowione w ramach systemu kary będą skuteczne, odstraszające oraz proporcjonalne.

Kary będą uwzględniać szczególny charakter różnych interwencji w odniesieniu do kryteriów kwalifikowalności, zobowiązań (warunków i wymogów) i innych obowiązków.

Kary nie będą stosowane w przypadkach, w których beneficjent nie jest w stanie spełnić kryteriów kwalifikowalności, zobowiązań lub innych obowiązków, w wyniku wystąpienia przypadków siły wyższej, nadzwyczajnych okoliczności lub przyczyn naturalnych. Oznacza to, że w ww. przypadkach, beneficjent zachowuje prawo do pomocy, także w ramach zobowiązań II filara objętych ZSZiK.

Kary nie będą stosowane w odniesieniu do części wniosku o przyznanie pomocy lub wniosku o płatność, co do których beneficjent poinformował właściwy organ na piśmie, że wniosek o przyznanie pomocy lub wniosek o płatność jest nieprawidłowy lub stał się niepoprawny od czasu jego złożenia, chyba że właściwy organ powiadomił wcześniej beneficjenta o zamiarze przeprowadzenia kontroli na miejscu lub o jakichkolwiek niezgodnościach we wniosku o przyznanie pomocy lub wniosku o płatność. Podane przez beneficjenta informacje, o których mowa powyżej powodują dostosowanie wniosku o przyznanie pomocy lub wniosku o płatność do faktycznej sytuacji.

Jeżeli w ramach danej interwencji ma zastosowanie indywidualny limit lub pułap, a obszar lub liczba zwierząt zgłoszone przez beneficjenta przekraczają ten indywidualny limit lub pułap, wówczas odpowiedni zgłoszony obszar lub zgłoszoną liczbę zwierząt dostosowuje się do limitu lub pułapu określonego dla danego beneficjenta.

Jeżeli w niniejszym dokumencie nie zostało to wskazane inaczej, to niezależnie od zastosowanych kar, w przypadku niespełnienia warunków kwalifikowalności, we wszystkich interwencjach stosowana będzie odmowa przyznania płatności do danej jednostki (powierzchni lub gruntu), w odniesieniu, do której stwierdzono takie niespełnianie warunków.

Kolejność stosowania kar zostanie ustalona w przepisach krajowych.

W niniejszym dokumencie określa się kary związane z naruszeniem warunków wskazanych bezpośrednio w Planie Strategicznym. W przepisach krajowych zostaną określone także inne kary, których ustanowienie może okazać się konieczne dla prawidłowej realizacji Planu Strategicznego, jak np. kary za niezgłoszenie wszystkich obszarów, kary za złożenie wniosku po terminie itp.

A) Stosowanie kar w ramach interwencji dotyczących powierzchni objętych ZSZiK

1. Definicje:

Powierzchnia zadeklarowana – powierzchnia zgłoszona we wniosku;

Powierzchnia zadeklarowana kwalifikowana – powierzchnia zgłoszona do płatności pomniejszona o obszary, które nie są uprawnione do zgłaszania we wniosku o przyznanie płatności (określone w przepisach krajowych).

Powierzchnia zatwierdzona – powierzchnia zadeklarowana kwalifikowana nie większa niż Maksymalny Kwalifikowalny Obszar wyznaczony dla tych działek, spełniająca kryteria kwalifikowalności lub inne warunki przyznania pomocy i zidentyfikowana w drodze kontroli administracyjnych lub kontroli na miejscu lub w ramach systemu monitorowania obszarów.

2. Kary w przypadku przedeklarowania obszaru

W przypadku rozbieżności między całkowitą powierzchnią zadeklarowaną kwalifikowaną we wniosku o płatność a całkowitą powierzchnią zatwierdzoną (tzw. przedeklarowanie), w odniesieniu do wniosków o przyznanie płatności stosowane będą następujące zasady dotyczące podstawy obliczania pomocy:

- W przypadku, gdy różnica między całkowitą powierzchnią zadeklarowaną a całkowitą powierzchnią zatwierdzoną **nie przekracza 0,1 ha i nie jest większa niż 20%** całkowitej powierzchni zadeklarowanej kwalifikowanej, wówczas powierzchnię zatwierdzoną uznaje się **za równą** powierzchni deklarowanej kwalifikowanej.
- Jeżeli powierzchnia zadeklarowana kwalifikowana przekracza powierzchnię zatwierdzoną dla danej interwencji (lub płatności w ramach interwencji) i **różnica** ta wynosi:
 - mniej niż 3% lub dwa hektary - pomoc przyznaje się do powierzchni zatwierdzonej,
 - więcej niż 3% lub dwa hektary, ale nie więcej niż 20% powierzchni zatwierdzonej - pomoc oblicza się na podstawie powierzchni zatwierdzonej dla tej interwencji (lub płatności w ramach interwencji) pomniejszonej o dwukrotność stwierdzonej różnicy,
 - więcej niż 20% powierzchni zatwierdzonej, nie przyznaje się pomocy dla tej interwencji (lub płatności w ramach interwencji),
 - ponad 50% w odniesieniu do interwencji (lub płatności w ramach interwencji) - nie przyznaje się pomocy oraz nakłada dodatkową karę równą kwocie pomocy obliczonej na podstawie różnicy między powierzchnią zadeklarowaną kwalifikowaną a powierzchnią zatwierdzoną.

W przepisach krajowych zostaną wskazane warunki, których niespełnienie skutkuje odmową przyznania płatności lecz nie powoduje naliczenia kar za przedeklarowanie, tj. w szczególności: posiadanie tytułu prawnego do gruntu, posiadanie umowy na uprawę buraków cukrowych, pomidorów lub ziemniaków skrobiowych, nieprowadzenie produkcji

rolnej zgodnie z przepisami dot. rolnictwa ekologicznego, braku potwierdzenia prowadzenia produkcji w systemie integrowanej produkcji roślin, itp.

Kary za przedeklarowanie nie będą stosowane w odniesieniu do ekoschematu Retencjonowanie wody na TUZ.

B) Stosowanie kar w ramach interwencji dotyczących zwierząt objętych ZSZIK

1. Definicje:

Zwierzę zatwierdzone – zwierzę w odniesieniu do którego spełnione są wszystkie warunki określone w zasadach przyznania pomocy i zwierzę zidentyfikowane w drodze kontroli administracyjnych lub kontroli na miejscu.

2. Kary w przypadku przedeklarowania

1. Zwierzęta uznaje się za zatwierdzone wyłącznie wtedy, jeżeli są możliwe do zidentyfikowania za pomocą środków przewidzianych w systemie IRZ lub innych systemów rejestracji zwierząt.
2. Całkowita kwota płatności jest wypłacana na podstawie liczby zwierząt zatwierdzonych.
3. W przypadku, gdy zostanie stwierdzona różnica między liczbą zwierząt deklarowanych a liczbą zwierząt zatwierdzonych, całkowita kwota płatności jest wypłacana na podstawie liczby zwierząt zatwierdzonych pod warunkiem, że:
 - w przypadku stad nie przekraczających 20 szt. zwierząt - nie więcej niż dwie sztuki zwierząt są niezatwierdzone lub
 - w przypadku stad o liczebności powyżej 20 szt. zwierząt - udział zwierząt niezatwierdzonych w odniesieniu do zwierząt deklarowanych wynosi nie więcej niż 10%.

W przypadku zobowiązań w ramach interwencji Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie oraz w ramach ekoschematu – Dobrostan zwierząt, powyższe wartości progowe ustalane są w odniesieniu do danego zobowiązania (gatunku/grupy technologicznej/rasy/typu użytkowego) w zależności od interwencji.

3. W przypadku stad nie przekraczających 20 szt. zwierząt, jeżeli liczba zwierząt niezatwierdzonych jest:

- a) >2 i ≤ 5 – płatność obliczona na podstawie zwierząt zatwierdzonych zostaje zmniejszona o 25%;
- b) >5 i ≤ 10 – płatność obliczona na podstawie zwierząt zatwierdzonych zostaje zmniejszona o 50%;
- c) >10 – płatność nie jest przyznawana.

Dodatkowo płatność zmniejsza się o iloczyn kwoty wnioskowanej (wynikającej z liczby zwierząt deklarowanych i stawki) i udziału liczby sztuk zwierząt niezatwierdzonych w odniesieniu do zadeklarowanych.

W przypadku zobowiązań w ramach interwencji Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie oraz w ramach ekoschematu – Dobrostan zwierząt powyższe wartości progowe ustalane są w odniesieniu do danego zobowiązania (gatunku/grupy technologicznej/rasy/typu użytkowego) w zależności od interwencji.

4. W przypadku stad powyżej 20 szt. zwierząt, jeżeli udział liczby zwierząt niezatwierdzonych w odniesieniu do liczby zwierząt deklarowanych przekracza:

- a) 10% ale nie więcej niż 30%, całkowita kwota płatności zostaje zmniejszona o 25%;
- b) 30% ale nie więcej niż 50%, całkowita kwota płatności zostaje zmniejszona o 50%;
- c) 50% - płatność nie jest przyznawana.

Dodatkowo płatność zmniejsza się o iloczyn kwoty wnioskowanej (wynikającej z iloczynu liczby zwierząt deklarowanych i stawki) i udziału liczby sztuk zwierząt niezatwierdzonych w odniesieniu do deklarowanych.

W przypadku zobowiązań w ramach interwencji Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie oraz w ramach ekoschematu – Dobrostan zwierząt powyższe wartości progowe ustalane są w odniesieniu do danego zobowiązania (gatunku/grupy technologicznej/rasy/typu użytkowego) w zależności od interwencji.

C) Zasady stosowania kar dotyczących elementów specyficznych interwencji objętych ZSZiK

1. Ekoschematy – interwencje obszarowe

Wsparcie dla konkretnego ekoschematu ma formę płatności rocznej do kwalifikujących się hektarów objętych zobowiązaniami danego ekoschematu, co oznacza, że rolnik zobowiązuje się do stosowania określonych praktyk na zadeklarowanej powierzchni i przestrzegania warunków przyznania płatności w ramach ekoschematu. Naruszenie zobowiązania wiąże się z karami finansowymi.

W żadnym wypadku płatności nie przyznaje się do powierzchni większej niż zadeklarowana we wniosku.

Jeżeli ten sam obszar zatwierdzony jest dla więcej niż jednego ekoschematu w celu obliczania płatności za dany ekoschemat, obszar ten uwzględnia się osobno dla każdego ekoschematu.

W przypadku, gdy rolnik nie spełni wymogów w ramach podjętego przez niego zobowiązania w zakresie ekoschematów, stosowane są proporcjonalne zmniejszenia płatności. Wylicza się je w odniesieniu do powierzchni, na jakiej doszło do uchybienia. Współczynnik zmniejszenia płatności (poziomy kar) zależy od zasięgu, dotkliwości i trwałości danego uchybienia tj. jego wpływu na realizację celów środowiskowych w ramach danej interwencji lub jej wariantu i będzie wynosił od kilku do 100%. Szczegółowe zasady stosowania zmniejszeń, w tym współczynniki zmniejszenia płatności (poziomy kar) dla poszczególnych uchybień, będą określone w przepisach krajowych.

Zmniejszenia płatności będą stosowane m.in. do uchybień w ramach poniższych interwencji:

1) Obszary z roślinami miododajnymi:

- Brak mieszanki składającej się, z co najmniej dwóch roślin miododajnych z określonej listy;
- Rozpoczęcie wypasu i/lub koszenia przed 31 sierpnia;
- Zastosowanie środka ochrony roślin;

2) Rolnictwo węglowe i zarządzanie składnikami odżywczymi:

• Ekstensywne użytkowanie TUZ z obsadą zwierząt:

- Przekroczenie o nie więcej niż 10% dozwolonego poziomu dolnej lub górnej obsady zwierząt w przypadku praktyki Ekstensywne użytkowanie na trwałych użytkach zielonych;
- Przeorywanie TUZ;

• Międzyplony ozime/Wsiewki śródplonowe:

- Brak wsiewek roślin bobowatych drobnonasiennych lub mieszanki z udziałem roślin bobowatych drobnonasiennych w uprawę główną lub międzyplonów ozimych utworzonych, z co najmniej 2 gatunków roślin;
- Międzyplon ozimy utworzony po 1 października i/lub nieutrzymany do 15 lutego następnego roku;
- Mulczowanie międzyplonu ozimego przed 15 listopada;
- Zastosowanie środka ochrony roślin na międzyplonach ozimych - przez okres ich utrzymania;
- Zastosowanie środka ochrony roślin w przypadku wsiewek śródplonowych - od momentu zbioru uprawy głównej, przez co najmniej 8 tygodni lub do momentu wysiewu kolejnej uprawy głównej;

• Opracowanie i przestrzeganie planu nawożenia:

- Nieprzestrzeganie planu nawożenia/Przekroczenie dopuszczalnych limitów nawożenia;
- Niekompletny plan nawożenia;

• Zróżnicowana struktura upraw:

- Udział uprawy głównej przekroczył 65%;
- Udział najmniejszej uprawy jest mniejszy niż 10%;
- Udział upraw z gatunków roślin mających pozytywny wpływ na bilans glebowej materii organicznej jest mniejszy niż 20%;
- Udział łącznie zbóż i rzepaku przekroczył 65%;
- Udział upraw mających wpływ ujemny na bilans materii organicznej przekroczył 30%;

• Wymieszanie obornika na gruntach ornych w ciągu 12 godzin od aplikacji:

- Brak określonej ilości obornika;
- Wymieszanie obornika z glebą z przekroczeniem 12 godziny od aplikacji;
- Brak zdjęcia geotagowanego;
- **Stosowanie płynnych nawozów naturalnych innymi metodami niż rozbryzgowo:**
 - Brak wymaganej ilości nawozów;
- **Uproszczone systemy uprawy:**
 - Po zbiorze uprawy brak pozostawionych na polu całości resztek poźniwnych w formie mulczu;

3) Prowadzenie produkcji roślinnej w systemie Integrowanej Produkcji Roślin:

- Brak zachowania TUZ w gospodarstwie;

4) Biologiczna ochrona upraw:

- Zastosowanie mikrobiologicznego środka ochrony roślin niezgodnie z etykietą;

2. Ekoschemat – Dobrostan zwierząt

Płatności dobrostanowe w ramach ekoschematu – Dobrostan zwierząt przysługują do zwierząt, w odniesieniu do których do dnia objęcia wnioskiem o przyznanie płatności dobrostanowej dokonano zgłoszeń wymaganych na podstawie przepisów o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt, a najpóźniej od dnia objęcia tym wnioskiem są spełnione wymagania w zakresie identyfikacji określone w przepisach o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt i w odniesieniu do których, w ustalonym okresie, przestrzegane były odpowiednie dla gatunku/grupy wymogi dobrostanowe. Wymagania w ramach ekoschematu (warunki/wymogi) dla danego rodzaju płatności (dla danego gatunku/grupy zwierząt) są zarówno wspólne (np. posiadanie planu poprawy dobrostanu zwierząt (nie dotyczy wypasu krów mlecznych)), jak i specyficzne (np. zakaz przycinania dziobów u kur niosek).

Poza karami za przedeklarowanie, w odniesieniu do płatności dobrostanowych stosowane będą: odmowa płatności oraz zmniejszanie płatności.

Odmowa przyznania płatności dobrostanowych będzie, co do zasady, stosowana w przypadku, gdy nie zostanie spełniony warunek przyznania tych płatności, natomiast zmniejszenie płatności - z tytułu stwierdzenia uchybień w przestrzeganiu wymogów.

Odmowa przyznania płatności dobrostanowych w przypadku niespełnienia warunków kwalifikowalności będzie miała zastosowanie (poza odmową przyznania płatności z tytułu niespełnienia warunków kwalifikowalności wspólnych dla płatności bezpośrednich) m.in. w odniesieniu do stwierdzenia nieprawidłowości polegającej na:

- braku siedziby stada zarejestrowanej zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt (jeśli dotyczy), a w przypadku drobiu – nieposiadaniu numeru zakładu drobiu;

- braku indywidualnego oznakowania i zarejestrowania zgodnie z przepisami o systemie identyfikacji i rejestracji zwierząt wszystkich loch w gospodarstwie;
- braku nadanego numeru weterynaryjnego - w przypadku kur niosek;
- braku minimalnej liczby stanowisk w przypadku drobiu lub minimalnej liczby zwierząt, w przypadkach kiedy jest to wymagane.

Planuje się, że zmniejszenia płatności dobrostanowych będą stosowane m.in. w odniesieniu do uchybień w ramach poniższych obszarów nieprawidłowości:

- zapewnienie odpowiedniej powierzchni bytowej,
- zapewnienie dostępu do środowiska zewnętrznego,
- posiadanie/prowadzenie odpowiednich dokumentów,
- inne wymagania,

- w ramach wymogów dla wszystkich gatunków/grup, dla których taki wymóg określono.

W zależności od rodzaju uchybienia zmniejszenie płatności będzie odnosiło się:

- albo do wszystkich zwierząt danego gatunku/grupy objętych daną płatnością dobrostanową utrzymywanych w gospodarstwie w trakcie trwania okresu realizacji wymogów, z uwzględnieniem okresu przebywania w danym gospodarstwie i co do zasady ich średniej liczby w tym okresie (np. w przypadku gdy liczba wszystkich zwierząt w gospodarstwie rolnym objętych wymogami w ramach danej płatności dobrostanowej jest większa niż liczba tych zwierząt pozwalająca na zapewnienie im podwyższonych standardów utrzymania tj. zwiększonej powierzchni bytowej),
- albo tylko do pojedynczych zwierząt danego gatunku/grupy (np. niewypasanie danej krowy mlecznej w odpowiednim okresie).

Tam gdzie to zasadne, zmniejszenie płatności będzie stopniowane m.in. z uwzględnieniem dotkliwości i trwałości stwierdzonego danego uchybienia, co wpłynie na procentowe wagi wykorzystywane do wyliczeń zmniejszeń płatności dobrostanowych. Przykładowo: w przypadku gdy liczba zwierząt objętych wymogami danej płatności dobrostanowej jest większa niż pozwala na to wielkość posiadanych powierzchni - zmniejszenie płatności zróżnicowane będzie w zależności od dotkliwości i trwałości tego uchybienia (ze względu na mniejsze lub większe przekroczenie liczby zwierząt pozwalającej na zapewnienie im zwiększonej powierzchni bytowej oraz ze względu na czas trwania tego przekroczenia) – procentowa waga wykorzystywana do wyliczenia poziomu zmniejszenia wyniesie np. 20%, 40%, 80% lub 100%.

Ponadto wagi wykorzystywane do wyliczenia poziomu zmniejszeń będą zróżnicowane w ramach katalogu wszystkich uchybień, np. w przypadku gdy liczba zwierząt jest większa niż pozwalająca na zapewnienie odpowiedniej powierzchni bytowej - waga na poziomie 20%, 40%, 80% lub 100%, a w przypadku gdy nie zapewniono dostępu do środowiska zewnętrznego - waga na poziomie 10%, 20%, 50% lub 100%.

3. Zobowiązania w ramach interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych, zobowiązania w ramach interwencji Rolnictwo ekologiczne oraz premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych

Niezgodność z kryteriami kwalifikowalności lub warunkami przyznania wsparcia innymi niż wielkość obszaru i liczba zwierząt oraz niespełnienie wymogów w ramach zobowiązania:

1. Odmawia się wnioskowanego wsparcia i odzyskuje się je w całości, jeżeli nie spełniono kryteriów kwalifikowalności.
2. Odmawia się wnioskowanego wsparcia lub odzyskuje się je w całości lub w części, jeżeli nie spełniono warunków lub wymogów w ramach danego zobowiązania.
3. Przy podejmowaniu decyzji o kwocie wsparcia podlegającego odmowie lub odzyskaniu w wyniku nieprzestrzegania warunków lub wymogów w ramach zobowiązania, o których mowa w pkt 2, brane są pod uwagę ich zasięg, dotkliwość, trwałość i powtarzalność niezgodności.
4. Odzyskanie wsparcia na podstawie kryteriów określonych w pkt 3 stosuje się również do kwot już wypłaconych w latach poprzednich na dane zobowiązanie w ramach interwencji w przypadku, gdy nieprawidłowość ma wpływ na zamierzony lub osiągnięty efekt środowiskowy tego zobowiązania (tzw. kary wsteczne).
5. Jeśli odzyskanie wsparcia i kary nie mogą być w całości odliczone w ciągu trzech kolejnych lat kalendarzowych następujących po roku kalendarzowym, w którym dokonano ustalenia, anuluje się saldo pozostałe do spłaty.

Inne reguły odnoszące się do zwrotu otrzymanej pomocy

1. W przypadku, gdy całość lub część gruntów lub stada zwierząt objętych zobowiązaniem w ramach danej interwencji lub całe gospodarstwo rolne jest przekazane innej osobie w okresie trwania tego zobowiązania, osoba ta może przejąć zobowiązanie lub część zobowiązania odpowiadającą przekazanym gruntom lub zwierzętom na pozostały okres lub zobowiązanie to może stracić ważność, a w odniesieniu do okresu, w którym zobowiązanie było ważne, nie wymaga się zwrotu.
2. W przypadku, gdy beneficjent nie jest w stanie w dalszym ciągu wypełniać podjętych zobowiązań w ramach danej interwencji ze względu na fakt, że gospodarstwo rolne lub część gospodarstwa rolnego jest przedmiotem nowego podziału działek lub działań władz państwowych związanych ze scalaniem gruntów lub działań związanych ze scalaniem gruntów zatwierdzonych przez właściwe organy publiczne, podejmowane są działania niezbędne do umożliwienia dostosowania zobowiązania do nowej sytuacji gospodarstwa rolnego. Jeśli dostosowanie takie okazuje się niemożliwe, zobowiązanie traci ważność, a w odniesieniu do okresu, w którym zobowiązanie było ważne, nie wymaga się zwrotu.
4. **Szczegółowy system kar (zmniejszenia lub zwroty płatności) w interwencjach rolno-środowiskowo-klimatycznych**

Zobowiązania w ramach interwencji rolno-środowiskowo-klimatycznych mają charakter wieloletni, co oznacza, że beneficjent zobowiązuje się w okresie ich trwania do stosowania określonych praktyk na zadeklarowanej powierzchni lub w odniesieniu do zadeklarowanej liczby zwierząt i przestrzegania warunków i wymogów. Naruszenie zobowiązania wiąże się z karami finansowymi.

Poza karami opisanymi we wstępnej części dokumentu (m.in. dotyczącymi przedeklarowania powierzchni) w odniesieniu do płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych będą stosowane: odmowa płatności lub zwroty płatności, zmniejszenia płatności, kary wsteczne, a także kary za powtarzalność uchybień.

4.1 Kary w formie odmowy lub zwrotu płatności

W przypadku, gdy beneficjent nie spełnił kryteriów kwalifikowalności lub warunków przyznania płatności lub zmniejszył powierzchnię lub liczbę zwierząt objętych zobowiązaniem (poza zakres dopuszczony przepisami krajowymi), odmawia się mu przyznania płatności lub wymaga się zwrotu płatności, które otrzymał.

4.2 Kary w formie zmniejszenia płatności (w roku popełnienia uchybienia)

W przypadku, gdy beneficjent nie spełnił wymogu w ramach podjętego przez niego zobowiązania, stosowane są zmniejszenia płatności. Wylicza się je w odniesieniu do powierzchni, na jakiej doszło do uchybienia. Zastosowany będzie współczynnik zmniejszenia płatności (poziom sankcji), który będzie uzależniony od zasięgu, a także dotkliwości i trwałości danego uchybienia, tj. jego wpływu na realizację celów środowiskowych w ramach danej interwencji lub jej wariantu i będzie wynosił od kilku do 100%. Szczegółowe zasady stosowania zmniejszeń, w tym współczynniki zmniejszenia płatności (poziomy kar) dla poszczególnych uchybień, będą określone w przepisach krajowych.

Zmniejszenia płatności rolno-środowiskowo-klimatycznych będą stosowane m.in. w odniesieniu do uchybień w ramach poniższych interwencji:

1) Interwencje: I 8.1. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków na obszarach Natura 2000, I 8.2. Ochrona cennych siedlisk i zagrożonych gatunków poza obszarami Natura 2000, I 8.3. Ekstensywne użytkowanie łąk i pastwisk na obszarach Natura 2000 w zakresie poniższych obszarów:

- Zastosowanie niedopuszczonego sposobu użytkowania;
- Zastosowanie niedopuszczonych zabiegów agrotechnicznych lub zastosowanie zabiegów agrotechnicznych w niedopuszczonym terminie, a w przypadku torfowisk podejmowanie działań prowadzących do ich niszczenia (m.in. wydobywanie torfu);
- Zastosowanie nawożenia lub wapnowania lub komunalnych osadów ściekowych niezgodnie z wymogami;
- Zastosowanie środków ochrony roślin w niewłaściwy sposób;
- Ingerencja w urządzenia melioracji wodnych wpływające negatywnie na siedlisko lub gatunek;

- Koszenie lub wypasanie w niewłaściwy sposób: w nieodpowiednim terminie (dotyczy również niedojadów), z nieodpowiednią częstotliwością, przy niewłaściwej obsadzie lub obciążeniu i niepozostawienie powierzchni niewykoszonych oraz nieusunięcie skoszonej biomasy lub jej niewłaściwe składowanie.
- 2) I 8.4. Zachowanie sadów tradycyjnych odmian drzew owocowych w zakresie poniższych obszarów:
- Prowadzenie sadu niezgodnie z wymogami m.in. w zakresie liczby, wieku i wysokości drzew, stosowanych podkładek, liczby odmian lub gatunków, w zakresie zakazu prowadzenia sadów, jako uprawy jednorzędowej;
 - Zastosowanie niedopuszczonych środków ochrony roślin;
 - Niewykonywanie zabiegów pielęgnacyjnych lub wykonanie w niewłaściwy sposób;
 - Niewykoszenie lub niewypasanie lub nieusunięcie skoszonej biomasy lub jej niewłaściwe składowanie.
- 3) I 8.5. Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie w zakresie poniższych obszarów:
- W przypadku roślin amatorskich, regionalnych lub marginalnych - w pierwszym i czwartym roku uprawy nie został wykorzystany materiał siewny kategorii kwalifikowany lub standard;
 - Wytwarzanie materiału siewnego niespełniającego wymagań określonych w interwencji lub w sposób niezgodny z wymogami.
- 4) I 8.7. Bioróżnorodność na gruntach ornych w zakresie poniższych obszarów:
- Założenie ogródka bioróżnorodności lub pasa kwietnego niezgodnie z wymogami w zakresie: doboru gatunków, ich liczby lub ich udziału;
 - Zastosowanie herbicydów w ogródku bioróżnorodności, wysiew mieszanki roślin pasów kwietnych w nieodpowiednim terminie;
 - Utrzymywanie pasów kwietnych w odległości mniejszej niż 50 m między nimi;
 - Przeoranie pasa kwietnego;
 - Koszenie w niewłaściwy sposób pasów kwietnych: w nieodpowiednim terminie, z nieodpowiednią częstotliwością lub w niewłaściwym zakresie oraz nieusunięcie skoszonej biomasy;
 - Zastosowanie nawożenia, osadów ściekowych lub środków ochrony roślin lub wypasanie;
 - Wykorzystanie pasów kwietnych niezgodne z przeznaczeniem.

4.3 Kary wsteczne

Kary wsteczne są stosowane w przypadku, gdy nieprawidłowość w ramach zobowiązania ma negatywny wpływ na zamierzony lub osiągnięty efekt środowiskowy tego zobowiązania (tzw. kary wsteczne).

Jeżeli w danym roku zostanie stwierdzone, że beneficjent popełnił uchybienie to kary finansowe dotyczą, zatem zarówno roku, w którym uchybienie stwierdzono (zmniejszenie płatności), jak i wszystkich wcześniejszych lat realizacji danego zobowiązania (kary wsteczne). Uchybienia w ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych skutkują, zatem nie tylko utratą określonej części płatności w danym roku, ale także koniecznością zwrotu odpowiedniej części pieniędzy, które beneficjent otrzymał w latach poprzednich.

W przypadku, gdy popełniono uchybienie mające znaczący negatywny wpływ na efekt środowiskowy - kary wsteczne pozostają na poziomie sankcji z roku stwierdzenia uchybienia, natomiast w przypadku uchybienia mającego pośredni lub mniejszy (nieznaczący) wpływ na efekt środowiskowy - kary wsteczne są proporcjonalnie zróżnicowane dla każdego roku poprzedzającego rok stwierdzenia danego uchybienia – zmniejszają się one w kolejnych latach poprzedzających popełnienie uchybienia.

Stosownie kar wstecznych nie dotyczy przede wszystkim wymogów:

- których nieprzestrzeganie nie ma wpływu na efekt środowiskowy osiągnięty w latach zobowiązania poprzedzających popełnienie uchybienia. Przykładem takiego uchybienia jest wytworzenie materiału siewnego niespełniającego wymagań określonych w interwencji Zachowanie zasobów genetycznych roślin w rolnictwie w danym roku (popełnienie takiego uchybienia nie powoduje utraty efektów środowiskowych osiągniętych w poprzednich latach),
- o charakterze administracyjnym związanych z dostarczeniem lub uzupełnieniem dokumentów.

4.4 Kara za powtarzalność uchybień

Na wielkość kar ma wpływ dodatkowo to czy beneficjent nie wywiązał się z któregoś z wymogów jednorazowo, czy też nastąpiło to po raz kolejny. Jeżeli beneficjent po raz kolejny w ramach danego zobowiązania nie wywiązał się z danego wymogu - w takim przypadku nastąpi dodatkowe (obok obniżenia płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej w danym roku i kar wstecznych) obniżenie płatności rolno-środowiskowo-klimatycznej ze względu na powtarzalność uchybień.

5. Szczegółowy system kar (zmniejszenia lub zwroty płatności) w interwencji Rolnictwo ekologiczne

Płatności ekologiczne w ramach interwencji przysługują do powierzchni, na której uprawiane są uprawy lub gatunki roślin określone na poziomie przepisów krajowych. Wymagania (warunki/wymogi) są zarówno wspólne (np. odpowiednie przeznaczenie zbioru), jak i specyficzne (np. obsada zwierząt dla upraw paszowych i TUZ) dla danego rodzaju płatności (dla danego rodzaju upraw/stawki płatności).

W odniesieniu do płatności ekologicznych stosowane będą: odmowa płatności oraz zmniejszanie płatności, kara za powtarzalność uchybień oraz jeśli to zasadne – kary wsteczne.

Odmowa przyznania płatności ekologicznych do danej powierzchni będzie, co do zasady, stosowana w przypadku, gdy nie zostanie spełniony warunek przyznania tych płatności, natomiast zmniejszenie płatności do danej powierzchni/grupy upraw/rodzaju płatności - z tytułu stwierdzenia uchybień w przestrzeganiu wymogów, oraz jeśli to zasadne – kary wsteczne.

Odmowa przyznania płatności ekologicznych będzie miała zastosowanie m.in. w odniesieniu do stwierdzenia uchybienia polegającego na nieprzewodzeniu produkcji rolnej zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/848 oraz ustawy o rolnictwie ekologicznym i produkcji ekologicznej. Zwrot płatności będzie miał zastosowanie, gdy nie spełniono warunków kwalifikowalności.

Planuje się, że zmniejszenia płatności ekologicznych będą stosowane m.in. w odniesieniu do uchybień w ramach poniższych obszarów:

- sposób prowadzenia upraw i odpowiednie przeznaczenie zbioru, np. odpowiednia minimalna obsada roślin, odpowiednia jakość materiału nasadzeniowego;
- zabiegi agrotechniczne, np. koszenie i zagospodarowanie biomasy, zabiegi uprawowe i pielęgnacyjne, np. w uprawach sadowniczych, w tym zapobieganie i ochrona przed chorobami, szkodnikami, zachwaszczeniem;
- inne - zachowanie trwałych użytków zielonych.

W zależności od rodzaju uchybienia, zmniejszenie płatności będzie odnosiło się albo do całej powierzchni gruntów objętych płatnością ekologiczną (np. niezachowanie TUZ), albo tylko do powierzchni gruntów objętych płatnością do danego rodzaju upraw (np. niestosowanie zabiegów pielęgnacyjnych w uprawach sadowniczych).

Tam gdzie to zasadne, zmniejszenie płatności będzie stopniowane, m.in. z uwzględnieniem dotkliwości i trwałości stwierdzonego danego uchybienia, co wpłynie na procentowe wagi wykorzystywane do wyliczeń zmniejszeń płatności ekologicznych. Przykładowo: niezachowanie minimalnego poziomu obsady drzew w uprawach sadowniczych zróżnicowane będzie w zależności od dotkliwości i trwałości tego uchybienia ze względu na mniejsze lub większe przekroczenie dopuszczalnej tolerancji w liczbie drzew – procentowa waga wykorzystywana do wyliczenia poziomu zmniejszenia będzie odpowiednio zróżnicowana. Ponadto, procentowe wagi wykorzystywane do wyliczenia poziomu zmniejszenia będą uwzględniać zasadę proporcjonalności również poprzez ich zróżnicowanie w ramach katalogu wszystkich uchybień.

Poza ww. sposobami uwzględniania zasady proporcjonalności w poziomie zmniejszenia płatności ekologicznych, będzie ona również miała zastosowanie poprzez uwzględnienie zasięgu danego uchybienia. Zmniejszenia płatności będą bowiem również uwzględniały stosunek powierzchni obszaru, na którym stwierdzono uchybienie, do powierzchni obszaru, na którym powinny być te wymogi przestrzegane w ramach danej grupy upraw/stawki płatności.

W przypadku ponownego stwierdzenia podobnego uchybienia, kwota płatności ekologicznych będzie dodatkowo procentowo zmniejszana (poza zmniejszeniem wynikającym z uchybienia) z uwzględnieniem liczby lat, w których wcześniej stwierdzono takie uchybienia (tzw. kary za powtarzalność uchybień).

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości mających wpływ na dotychczas osiągnięty lub zamierzony do osiągnięcia efekt środowiskowy – zastosowanie będą miały kary wsteczne zróżnicowane ze względu na wpływ danego uchybienia na zamierzony/osiągnięty efekt środowiskowy.

Stosownie kar wstecznych nie dotyczy wymagań, których nieprzestrzeganie nie ma wpływu na efekt środowiskowy osiągnięty w latach zobowiązania poprzedzających popełnienie uchybienia oraz wymagań o charakterze administracyjnym związanych z dostarczeniem lub uzupełnieniem dokumentów.

6. Szczegółowy system kar (zmniejszenia lub zwroty płatności) w interwencji Premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych

Przy podejmowaniu decyzji o wysokości premii podlegającej odmowie lub wycofaniu w wyniku stwierdzenia nieprawidłowości, brane są pod uwagę następujące kryteria: zasięg, dotkliwość, trwałość i powtarzalność niezgodności. Szczegółowe zasady stosowania zmniejszeń, w tym współczynniki zmniejszenia premii dla poszczególnych uchybień, będą określone w przepisach krajowych.

Zmniejszenie premii dokonywane będzie w przypadku niewykonania zabiegów pielęgnacyjnych, tj.:

- wykaszanie roślinności zagłuszającej sadzonki,
- wykonanie cięć pielęgnacyjnych lub czyszczeń lub przerzedzania przegęszczonych partii samosiewów,
- prowadzenie rejestru zabiegów pielęgnacyjnych lub ochronnych.

W przypadku ponownego stwierdzenia podobnego uchybienia, kwota premii będzie dodatkowo procentowo zmniejszana (poza zmniejszeniem wynikającym z uchybienia) z uwzględnieniem liczby lat, w których wcześniej stwierdzono takie uchybienia (tzw. kary za powtarzalność uchybień).